

SÄVELTÄEN SYDÄMIIN

Oman oppimateriaalin säveltäminen pianon
alkeisopetukseen

Reetta Nieminen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijä(t) Nieminen, Reetta	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 17.11.2014
	Sivumäärä 33	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: X
Työn nimi Säveltäen sydämiin Oman oppimateriaalin säveltäminen pianon alkeisopetukseen		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Ikkala, Jari; Riikonen, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli säveltää uutta oppimateriaalia pianon alkeisopetukseen. Olen omassa työssäni pianonsoiton opettajana jäänyt monesti kaipaamaan helppoja kappaleita, jotka olisivat myös musiikillisesti mielenkiintoisia. Kovin usein musiikillinen sisältö jää köyhäksi ja oppilaat eivät innostu soittamaan.</p> <p>Sävelsin kolme alkeispianokappaletta kohderyhmille vasta-alkajat sekä pianoa jo vuoden tai pari soittaneet. Sävellystyön jälkeen kokeilin kappaleita käytännössä omien oppilaitteni kanssa. Oppilaat saivat kotiinsa mukaan haastattelulomakkeen täytettäväksi yhdessä vanhempien kanssa. Haastattelun avulla yritin selvittää kappaleiden onnistumista. Pitivätkö oppilaat kappaleista? Olivatko ne liian vaikeita tai helppoja? Tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksän 6–10-vuotiasta oppilasta.</p> <p>Lisäksi etsin tietoa siitä, millainen on pedagogisesti hyvä kappale ja millaiset raamit opetussuunnitelma sille antaa. Hain myös tietoa lapsen motorisesta ja musiikillis-kognitiivisesta kehityksestä säveltämisen tueksi.</p> <p>Lopussa pohdin sävellystyön onnistumista ja keskeisiä mahdollisesti siihen vaikuttaneita tekijöitä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) piano, pianonsoiton opetus, pianonsoiton alkeisopetus, säveltäminen, pedagoginen säveltäminen, oppimateriaali		
Muut tiedot		

Author(s) Nieminen, Reetta	Type of publication Bachelor's thesis	Date 17.11.2014
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 33	Permission for web publication: X
Title of publication Composing to the heart Composing own learning material for elementary piano teaching		
Degree programme Degree programme in Music		
Tutor(s) Ikkala, Jari; Riikonen, Riitta		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to compose new learning material for elementary piano teaching. I have noticed in my own work as a piano teacher that there aren't so many easy songs, which are also musically interesting. Very often musical content remains poor and students aren't excited to play.</p> <p>I wrote three songs targeted at beginners as well as for those who have played the piano for a year or two. After finishing the compositions I practiced the songs with my own students. Students took home an interview form to complete with their parents. In the interview I was trying to figure out success of the songs. Did the students like the songs? Were they too difficult or easy? The study involved a total of nine 6–10 year old pupils.</p> <p>In addition I looked for information on what is pedagogically a good song and what kind of frames the Curriculum gives for that. I also searched for information about children's motor and cognitive development in music to support my composition work.</p> <p>At the end of this thesis I look at the success of my composing and the main factors contributing for that matter.</p>		
Keywords/tags (subjects) piano, piano teaching, elementary piano teaching, composing, pedagogic composing, learning material		
Miscellaneous		

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	3
2 SÄVELTÄJÄ SOLMUSSA	4
2.1 Mitä sanoo opetussuunnitelma?	4
2.2 Lapsen motorinen ja musiikillis-kognitiivinen kehitys	5
2.3 Tunteet – salainen ainesosa?	7
3 SÄVELLYKSET	9
3.1 Tähtiyö	9
3.2 Jäähyväiset.....	11
3.3 Kamelikaravaani	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
4.1 Havaintoja soittotunneilta	16
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	18
5.1. ”Se soittaminen kuulosti kivalta”	19
5.2 ”Kaunis melodia ja soinnut”	20
5.3. ”Parasta kappaleessa oli aihe”	20
6 TULOSTEN ANALYYSIÄ.....	22
6.1 Sisälle oppilaiden mietteisiin	22
6.2 Löytyikö salainen ainesosa?	23
6.3 Pientä hiontaa ja neuvoja	23
7 LOPUKSI	25
LÄHTEET.....	26
LIITTEET	28
Liite 1. Tähtiyö.....	28
Liite 2. Jäähyväiset.....	29
Liite 3. Kamelikaravaani partituuri, alkuperäinen versio	30
Liite 4. Kamelikaravaani stemmat, paranneltu versio	31
Liite 5. Haastattelulomake	32
KUVIOT	
Kuvio 1. Tähtiyön alkua.	10
Kuvio 2. Jäähyväiset alku.....	11

Kuvio 3. Kamelikaravaanin oppilaan stemma	13
Kuvio 4. Kysymys 4. Kappaletta oli mukava soittaa (N=9)	18
Kuvio 5. Kysymys 3. Kuinka paljon soitit kappaletta? (N=9)	18
Kuvio 6. Kysymys 1. Soittamani kappaleen vaikeustaso oli minusta (N=9).....	19

1 JOHDANTO

Millainen on pedagogisesti hyvä pianokappale? Tämä kysymys askarrutti minua. Istuin pianon ääressä ja yritin säveltää omaa oppimateriaalia. Olin ottanut itselleni kunnianhimoisen tavoitteen: haluan säveltää alkeispianokappaleita, jotka eivät olisi tylsiä, mutta eivät liian vaikeitakaan. Alkuun oli hankala päästä. Tämä kuulostaisi hyvältä pedaalin kanssa, mutta pystyykö 6-vuotias oppilas soittamaan sitä. Tämä sointu on mielestäni todella hienon kuuloinen, mutta mitä asiasta on mieltä 8-vuotias.

Lapsi voi olla tuomareista ankarin. Jos kappale ei ole hänen mieleensä, hän ei ole myöskään motivoitunut soittamaan sitä. Monet alkeiskappaleet koostuvat hyvin yksinkertaisista elementeistä, sillä piano instrumenttina on motorisesti vaativa. Koskettimisto ulottuu laajalle alueelle ja usein pikkuoppilaan on hankala hahmottaa käsien liikkumista tuossa valtavassa mustien ja valkoisten koskettimien meressä. Lisäksi hänen pitäisi samaan aikaan pystyä tulkitsemaan nuottikuvaa, joka on täynnä erilaisia symboleja. Tämän kaiken huomioiden on loogista, että alussa soitettavat kappaleet keskittyvät koskettimistolla vain pienelle alueelle, jolloin käsiä ei tarvitse liikuttaa paljoakaan eri suuntiin. Tästä kuitenkin seuraa eräs pulma. Jos käsi pysyy koko ajan samassa asemassa, käytettävissä oleva sävelikkö jää suppeaksi. Tämä itsessään ei ole välttämättä ongelma, mutta usein se johtaa siihen, että kappaleiden musiikillinen sisältö jää kovin köyhäksi.

Mikä on se salainen ainesosa, joka muuttaa kappaleet mieluisaksi soitettavaksi? Miten saada aikaan yhtä aikaa teknisesti helppo, mutta silti monipuolinen ja vivahteikas sävellys? Näihin kysymyksiin toivoin löytäväni joitain vastauksia tämän opinnäytetyön tekemisen aikana. Kokeilin itse tehdä mieluisia kappaleita, soitatin niitä oppilaillani ja kysyin, mitä mieltä he olivat.

2 SÄVELTÄJÄ SOLMUSSA

Mitä on pedagoginen musiikki? Tämäpä vasta kysymys! Tähän ei ehkä löydy yhtä ainoaa kaiken kiteyttävää selitystä, mutta lyhyesti sen voisi vaikka ilmaista näin: Sen tarkoitus on harjoituttaa instrumenttikohtaisesti painotettua musiikin tekemiseen tarvittavia yksittäisiä elementtejä (Äikäs 2004, 17). Toisin sanoen, sävelletyn ohjelmiston pitäisi jotenkin tukea ja edistää oppilaan instrumentinhallintataitoja.

Olen aikaisemmin tehnyt jonkin verran sävellyksiä ja käynyt myös Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opiskellessani Erkki Raiskin pitämän sävellyskurssin. Koskaan aiemmin en ollut kuitenkaan säveltänyt pedagogista materiaalia. Aiemmat sävellykseni olivat jopa itselleni haastavia soolopiano –teoksia. Ne syntyivät huomattavasti pienemmällä päänvaivalla, sillä olihan kohderyhmänä ”minä itse”. Pystyin keskittymään yksinomaan kappaleen taiteellisen sisällön tuottamiseen. Pedagogista musiikkia säveltäessä minun piti kuitenkin ajatella, miten joku toinen kappaleesta selviytyisi.

Pedagoginen säveltäminen on haasteellista nimenomaan teknisen vaikeustason näkökulmasta. Liian vaikeat kohdat, yksikin sellainen, voi tappaa soittajan motivaation soittaa kappaletta. Vastaavan voi aiheuttaa myös liian helppo kappale. (Äikäs 2004, 21.) Eri ikäiset oppilaat ovat valmiuksiltaan kovin erilaisia. Olemme kaikki yksilöllisiä ja jotkut ovat jo nuorena harjaantuneempia kuin toiset tekemään tiettyjä asioita. Yleisesti näitä valmiuksia kuitenkin säätelee kehomme fyysinen kehitys sekä kognitiivinen kehitys.

2.1 Mitä sanoo opetussuunnitelma?

Säveltämieni kappaleiden tavoiteltavan taitotason voisi lukea pianon perustaso 1 – kurssin tavoitteisiin. Kurssin yleisiin tavoitteisiin kuuluu mm. saavuttaa valmiuksia teknisiin ja taiteellisiin perustaitoihin, löytää luonteva soittotapa ja oppia lukemaan helppoa nuottitekstiä. Lisäksi oppilaan pitäisi oppia tuomaan esille kappaleen luonnetta ja tunnelmaa, saada valmiuksia yhteismusisointiin ja kiinnostua musiikin kuuntelemisesta. (Pianonsoiton tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005.)

Pedagogisella musiikilla voi olla instrumentinhallintataitojen lisäksi muita laajempia tavoitteita, joita sen tulee tukea. Sekä Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet (2005) että Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet (2002) listaavat opetuksen tavoitteeksi luoda edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle sekä musiikin elinikäiselle oppimiselle. Soitonopetuksen tavoitteena on synnyttää oppilaassa musiikin harrastamisen ilo ja rohkaista oppilasta vapaasti toteuttamaan itseään oman kokemuksen ja tekemisen kautta. Opetuksen tulee edistää luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä.

2.2 Lapsen motorinen ja musiikillis-kognitiivinen kehitys

Soitonopiskelu on suuressa määrin kehollista toimintaa. Soittamiseen tarvittavat taidot, kuten rytminen tarkkuus, sorminäppäryys, artikulaatio, fraseeraus, sointi ja tulkinta liittyvät kaikki siihen, miten käytämme kehoamme. (Hyry-Beihammer, Joukamo-Ampuja, Juntunen, Kymäläinen & Leppänen 2013, 161.) Pedagogista oppimateriaalia säveltäessä onkin siis tärkeää huomioida, miten keho oikein toimii ja kuinka motoriset taidot kehittyvät.

Sävellyksiä varten halusin etsiä tietoa lasten motorisesta kehityksestä. Rajasin ikäryhmäksi 5–11-vuotiaat lapset. Tutkimukseen osallistuneet oppilaat olivat iältään 6–10-vuotiaita.

Motorinen kehitys tarkoittaa prosessia, jonka aikana ihminen omaksuu taitoja kehonsa liikuttamisesta samalla kun hermo- ja lihasjärjestelmä kehittyy ja kehon osien suhde muuttuu kasvun myötä (Hyry-Beihammer ym. 2013, 168). Ihmisen motoriset toiminnot voidaan jakaa karkeamotorisiin sekä hienomotorisiin taitoihin. Karkeamotoriikan avulla koordinoimme isojen lihasten toimintaa, kun taas hienomotoriikalla koordinoimme pienempiä lihaksia. (Autio, Nenonen & Louhiala 2007, 53–54.) Pianonsoiton kannalta olennaista on näiden molempien yhdistäminen sulavaksi, hallituksi liikkeeksi. Kun käsivarsi ja ranne toimivat hyvin yhteistyössä, mahdollistaa se sormien optimaalisen käytön. (Ekholm 2009, 44.)

Lapsen motorinen ja kielellinen kehitys saavuttaa lähes ”lopullisen” tasonsa viidennen ja kuudennen ikävuoden aikana. Siitä lähtien harjoittelun rooli kasvaa erittäin tärkeäksi. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1994, 48.) Optimaalisin aika motoriselle kehitykselle on 9–12 vuoden iässä (Hyry-Beihammer ym. 2013, 168).

5–6-vuotiaana on tärkeää kehittää sekä suurten että pienten liikkeiden koordinaatiota. Erilaiset liikunnalliset aktiviteetit auttavat hallitsemaan ruumiin liikkeitä ja tasapainoa, kun taas kaikenlainen askartelu, kuten piirtäminen ja muovailu, kehittää sormien hienomotoriikkaa sekä silmän ja käden yhteistyötä. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 49–50.)

Seitsemäs ikävuosi tuo mukanaan haasteita nopeasta kasvusta johtuen. Lapsen raajat kasvavat eri tahtiin ja niiden suhteet muuttuvat, mikä saattaa joskus vaikeuttaa niiden hallintaa. Hienomotoriikan kehittämisessä soitonopiskelu on oiva harjoittamaan silmän ja käden kehittynyttä koordinaatiota, nopeutta, liikkeiden hallintaa ja reaktiokykyä. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 51.)

Lapsen musiikillis-kognitiivisesta kehityksestä on kirjoitettu paljon. Tätä opinnäytetyötä varten tutustuin tarkemmin Paanasen (2009, 1997) musiikillis-kognitiivisen kehityksen malliin, joka pohjautuu Robbie Casen (1985, 1992) vaiheteorialle ja kehitysmekanismien sovellukselle musiikillisen kyvyn alueella. Paanasen mukaan noin viiden vuoden iästä aina 11 vuoden ikään saakka lapsi on ns. dimensionaalisessa kehitysvaiheessa. Tuona aikana lapsi omaksuu kulttuurilleen tyypilliset musiikilliset perusrakenteet ja musiikin keskeiset käsite- ja rakenteet vahvistuvat. Dimensionaalinen vaihe voidaan jakaa vielä neljään osavaiheeseen: operationaalisen lujittumisen (4–5 v.), yksitahoisen koordinaation (n. 5–7 v.), kaksitahoisen koordinaation (7–9 v.) sekä monimutkaisen (elaboroidun) koordinaation osavaiheeseen (9–11 v.). (Paananen 2009, 146–147; Paananen 1997, 96, 109–111.)

Operationaalisen lujittumisen osavaiheessa lapselle on jo vakiintunut hahmotus erilaisista säveltasoista, mutta ne eivät vielä yhdessä muodosta riippumatonta

suhdejärjestelmää. Sävellajin hahmottaminen on siis vielä hyvin summittaista ja lapsi saattaa transponoida sävellajista toiseen tätä huomaamatta. Melodia hahmotetaan perättäisten intervallien suhteina melodian kaarroksen sisällä, joka rakentuu jonkun asteikon keskussävelen ympärille. Rytmia pystytään iskuttamaan tiettyyn pulssiin, mutta metriä eli eri tahtilajeja hahmotetaan vielä huonosti. (Paananen 1997, 109.)

Yksitahoisen koordinaation osavaiheessa lapsi pystyy kohdistamaan tarkkaavaisuutensa joko kappaleen pulssin johdonmukaisuuteen tai rytmiseen ryhmittelyyn ja alkaa hahmottaa tahtilajeja. Rytmien iskutus hahmotetaan yhdellä metrin tasolla, vahvojen tahtiosien iskuilla. Tonaliteetin hahmottaminen on suurpiirteistä. Parhaiten pystytään hahmottamaan diatonisen asteikon viisi ensimmäistä säveltä. Harmoniassa suositaan toonikasointua. Tästä seuraavassa, kaksitahoisen koordinaation osavaiheessa lapsi kykenee jo iskuttamaan kahdella metrin tasolla eli tahdin vahvalla ja heikolla iskulla. Tonaliteetti alkaa myöskin vahvistaa asemaansa ja melodian ja sointujen tonaalisesti tärkeät sävelet alkavat erottua. (Paananen 2009, 146–147.)

Viimeisessä, monimutkaisen koordinaation osavaiheessa lapsi kykenee jo tuottamaan hyvinkin monimutkaisia ja synkopoivia rytmejä. Hän pystyy keskittämään tarkkavaisuuttaan sekä rytmikuvioihin että 2–3 metrin tasoon myös heikon tahtiosan rytmeissä. Melodia pystytään hahmottamaan erilaisina motiiveina, jotka voivat olla monimutkaisiakin hyödyntäen metrin hierarkkista kehystä sekä tonaalisesti keskeisiä säveliä. Soinnut alkavat hahmottua toonikavetoisesti ja ne löytävät paikkansa luonnollisesti metrisesti vahvoille iskuille. (Paananen 2009, 147.)

2.3 Tunteet – salainen ainesosa?

Musiikki ei ole kuitenkaan pelkästään vain kognitiivisia tai motorisia taitoja, vaan siihen liittyvät olennaisesti sen herättämät tunteen ja elämykset (Saarikallio 2013, 37). Halusin säveltämäni musiikin herättävän ainakin minussa tunteita. Jos kappale vaikuttaa emotionaalisesti minuun, on sillä suuri mahdollisuus vaikuttaa myös

oppilaisiin, mutta siitä ei voi olla varma. Musiikki on voimakkaasti kokemuksellista, mutta kokemukset ovat aina hyvin henkilökohtaisia.

Lahtinen ja Miettinen (2009, 100) artikkelissaan raportoivat tutkimuksesta, jossa selvitettiin oppilaan oppimisprosessia, omia mieltymyksiä sekä parhaiten mieleen jääneitä, soittamiseen liittyviä asioita. Merkittävimmäksi mieltymysten suuntaajaksi osoittautuivat mielihyvän tunteet, jota kappaleet soittajassa herättävät. Tärkeää on siis emotionaalinen suhde soitettavaan materiaaliin. Muita esille nousseita tärkeitä kappaleen miellyttävyyteen vaikuttavia asioita olivat kappaleen soitettavuus eli vaikeusaste soittajan taitoihin nähden sekä kappaleen karaktääri.

Sävellysten tietyillä musiikillisilla struktuureilla, kuten tempolla, rytmillä ja äänen tasolla on merkitystä musiikillisen ilmaisun kokemisessa. Esimerkiksi korkea sävelkorkeus yhdistettynä nopeaan tempoon yhdistetään usein iloon ja mielenkuohuntaan kun taas matala sävelkorkeus ja hidas tempo ilmentävät surullisuutta. Muita tärkeitä elementtejä ovat sävellaji, äänen voimakkuus, harmonia ja tonaalisuus. (Bojner-Horwitz, Bojner & Salonen 2007, 36–38.)

Se, mikä saa kappaleet herättämään kuulijassa tunteita, ovat sen virittämät mielikuvat. Söder (2004) tutki progradutyössään 5-vuotiaitten musiikkileikkikoulu-
laisten musiikin virittämiä mielikuvia. Mielikuvien avulla kuuntelija antaa sisällön kuultavalle musiikille. Musiikin herättämät mielikuvat voivat olla joko ei-musiikillisia, musiikillisia tai emotionaalisia. Söderin (2004, 15–16) mukaan Kurkela (1994) määrittelee ei-musiikillisen mielikuvan assosioituvan jostain ulkomaailman ilmiöstä suoranaisesti liittymättä kuultuun musiikkiin, kun taas musiikilliset mielikuvat liittyvät suoraan havaittuun rakenteeseen. Emotionaaliset mielikuvat ilmenevät suoraan koettuina tunteina.

Yleisimmäksi mielikuvatyyppiä Söderin (2004, 49–50) tutkimuksessa nousivat ei-musiikilliset mielikuvat. Muita tyypejä esiintyi jonkin verran. Useimmiten kaikki tyypit sulautuivat toisiinsa hankaloittaen niiden ryhmittelyä.

3 SÄVELLYKSET

Tutkimusta varten sävelsin kolme erilaista kappaletta, joiden nimeksi tulivat Tähtiyö, Jäähyväiset sekä Kamelikaravaani. Kaikki ovat keskenään eri vaikeusastetta ja liikkuvat erilaisissa harmonisissa ympäristöissä. Pysin myös säveltämään kappaleet aihealueeltaan erilaisiksi. Kaikkiin löytyvät nuotit kokonaisuudessaan lopun liitteistä 1–4.

3.1 Tähtiyö

Tämä sävellys valmistui ensimmäisenä. Inspiroiduin kauniista öisestä tähtitaivaasta ja halusin säveltää rauhallisen ja hiljaisen kuvauksen tästä. Kappale on suunnattu pianonsoiton juuri aloittaneille ja sitä pystyy soittamaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa ilman, että tarvitsee osata lukea nuotteja. Kaikupedaalia pidetään pohjassa koko kappaleen ajan luoden maagisen tunnelman. Jos oppilaan on hankala yltää painamaan pedaalia itse, voi opettaja painaa sen alas.

Tähtiyö soitetaan pelkästään mustilla koskettimilla. Kirjat Lukutunti pienelle pianistille sekä Suomalainen pianokoulu: Alkusoitto, opettavat hahmottamaan koskettimistoa mustien koskettimien kautta, jotka muodostavat ns. mustien kaksosten ja kolmosten ryhmiä (Ahonen, Rouhe, Uusitalo & Nordgren 2002; Saari, Sarmanto-Neuvonen & Ranta 2002). Tällä metodilla myös Tähtiyö on helppo hahmottaa sekä opettaa. Kappaleen voi pilkkoa pieniin osiin. Esimerkiksi neljä ensimmäistä tahtia voidaan opettaa seuraavasti: lähtö toisiksi ylimmistä kolmosista; loikitaan alaspäin kolmosten ja kaksosten alimpia koskettimia; paluu lähtönuottiin; oktaavin loikka ylös ja takaisin. Seuraavat neljä tahtia toistuvat samalla logiikalla, mutta nyt edetään kolmosten ja kaksosten ylimpiä koskettimia. Vasen käsi soittaa koko ajan samoja nuotteja, jotka painetaan alas aina jokaisen ”osan” alkuun metrisesti vahvalle iskulle.

koskettimen ja painaa sen alas. Soivaa mielikuvaa ei pääse muodostumaan, vaikka oppilas kyllä ”kuulee”, mitä hän soittaa. On syntynyt vain refleksiketju nuotti > kosketin > liike, mutta musiikki on kadonnut jonnekin matkan varrelle. (Kianto 1994, 10–11.)

Nuotittomuus oli houkutteleva ajatus varsinkin, kun uskoin keksineeni tarpeeksi hyvät muistisäännöt kappaleen opettamiseen. Tämä kuitenkin epäilytti minua etukäteen. Muistaisivatko oppilaat seuraavalla tunnilla yhtään mitään? Halusin kokeilla, miten tässä käy.

3.2 Jäähyväiset

Tämä sävellys koostuu haikeasta sekvenssin omaisesta melodiasta, joka rakentuu kahteen kysymys–vastaus –tyyppiseen säkeeseen, sekä vasemman käden kolmesta vuorottelevasta eri add9 –soinnusta. Lisäämällä 9 –sävelen soinnun perussävelen ja terssin väliin tulee tavalliseen kolmisointuun hieman ”lisämaustetta”. Soinnut löytyvät helposti, sillä ne ovat kaikki vierekkäin valkoisilla koskettimilla (Am add9, G add9 ja F add9) ja ne soitetaan samalla sormituksella: 1,2,3,4.

Kuvio 2. Jäähyväiset alku.

Jäähyväiset ei ole ihan vasta-alkajien kappale, mutta soveltuu monen ikäisille soittajille. Siinä riittää motorisia haasteita käsille sekä lisähaasteena jaloille sointujen mukana vaihtuva pedaali. Pianon pedaalienkäyttötaito on oma laaja osaamisalueensa ja ne kannatta ottaa käyttöön viimeistään silloin, kun lapsi yltää

polkimille tuolilla istuen (Bagdasarova-Karhunen 2004, 6–8). Jos pedaalinkäyttöä ei ole vielä oppilaan kanssa ehditty harjoitella tai jalka ei yllä pedaalille, voi sen tarvittaessa jättää kokonaan pois. Itse halusin kuitenkin jokaisen oppilaan kanssa edes hieman koittaa, miltä pedaalinkäyttö tuntuu.

Motorista haastetta käsien käyttöön tuo vasemman käden sointujen rytmi yhdistettynä oikean käden melodian rytmiin. Vasen käsi soittaa johdonmukaisesti toistuvia neljäsosia kun taas oikean käden iskut vuorottelevat tahdin vahvoilla ja heikoilla iskuilla. Soittamisen hahmottaminen metrin kahdella eri tasolla alkaa kehittyä vasta n. 7–9 vuoden iässä kaksitahoisen koordinaation osavaiheessa, joten tätä nuoremmille kappale voi olla liian haastava (Paananen 2009, 146–147).

Jäähyväiset toimii hyvänä äänenvoimakkuuden vaihtelujen harjoituksena, sillä laitoin nuottiin runsaasti dynamiikkamerkintöjä. Muutaman tahdin aikana tehdään crescendoa ja diminuendoa ja äänenvoimakkuudet vaihtelevat mezzofortesta pianoon. Tärkeää on myös löytää kaunis ja laulava legato –soittotapa oikeaan käteen ja vasempaan tasaista rytmiä ylläpitävä rento non-legato -soittotapa.

Käsien itsenäinen liikkuminen eri suuntiin, eli soitetaanko vaakasuoraan legato vai pystysuoraan non-legato, on tärkeitä perusasioita pianonsoitossa. Oppilas oppii kontrolloimaan käden lihasvoimaa sekä huomioimaan painovoiman vaikutuksen yhdistäen ne pysty- ja vaakasuoriin liikkeisiin. (Kianto 1994, 56–57.) Harjoituksia, jotka auttavat hallitsemaan ruumiin liikkeitä ja tasapainoa sekä hienomotoriikka kehittäviä harjoituksia, löytyy runsaasti esim. Juntun (2009) tohtorin väitöskirjaan liittyvältä Pianojumppa –nettisivustolta.

3.3 Kamelikaravaani

Kamelikaravaani –kappaletta säveltäessäni halusin käyttää itämaista molli –asteikkoja. Monelle oppilaalle se voi olla vieraan ja eksoottisen kuuloinen tuoden tuulahduksia kaukaisista maista. Iskutus tapahtuu pääasiassa metrin vahvoilla osilla, mutta lopussa on muutama rytmien yllätys pureskeltavaksi. Oppilaan ollessa vielä dimensionaalisessa kehitysvaiheessa (ks. s. 6–7), jonka aikana käsitys tyypillisistä

musiikillisista perusrakenteista vahvistuu, olisi hyvä altistaa häntä mahdollisimman monille erilaisille musiikkivaikutteille. Halusin myös tehdä kappaleesta nelikätisen tuoden siihen laajaa sointia, monipuolista rytmiikkaa sekä yhteissoiton hurmaa. Ensimmäinen pianostemma on tarkoitettu oppilaan soitettavaksi ja toinen opettajan. Toista stemmaa voi myös soittaa toinen, opinnoissa pidemmällä oleva oppilas. Opintojen alkutaipaleella on tärkeää luoda valmiuksia yhteismusisointiin, joka osaltaan edistää lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä. Partituuri löytyy kokonaisuudessaan liitteistä (ks. Liite 3.).

Kamelikaravaani

Reetta Nieminen

Allegretto

Kuvio 3. Kamelikaravaanin oppilaan stemma

Ennen soittamisen aloittamista opettaja voi ohjeistaa oppilasta käsien asemoinnista. Oppilaan stemman ensimmäinen rivi soitetaan kädet unisonossa. Kädet voidaan ensin asetta e:stä ylöspäin siten, että jokainen sormi saa järjestyksessä oman valkoisen koskettimen. Tämän jälkeen nostetaan f- ja g –koskettimilla olevat sormet fis- ja gis –koskettimille. Toisen rivin asemointiin on tällöin helppo jatkaa kertomalla fis –koskettimilla olevien sormien palautuvan takaisin valkoisille koskettimille.

Suuri haaste tässä kappaleessa on kolmisointujen soittaminen vasemmalla kädellä. Pienelle oppilaalle tämä hienomotorinen sormien eriytynyt, vain joka toisen sormen (5,3,1) käyttö, voi olla todella haastavaa. Hienomotorisista harjoituksista on apua

sormien hahmottamiseen yksilöinä ja niiden eriytyneeseen liikuttamiseen.

Hienomotoriikkaa kehittäviä harjoituksia löytyy runsaasti Juntun (2009) Pianojumppa –sivustolta. Harjoituksia sormien itsenäiseen käyttöön löytyy myös mm. Vivo –kirjasarjan alkeiskirjasta harjoituksissa nimeltä ”Mustekalan aerobictuokio” (Jääskeläinen & Kantala 2001). Itse olen oppilaiden kanssa käyttänyt myös harjoitusta, jossa käden ollessa pianon kannella nostellaan pareittain ilmaan joka toista sormea.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Pääsin kokeilemaan sävellyksieni toimivuutta käytännössä soitattamalla niitä omilla oppilaillani. Tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksän 6–10-vuotiaasta lasta ja heistä kukin sai yhden sävellyksistä soitettavakseen. Kappaletta soitettuaan he vastasivat kotona yhdessä vanhempien kanssa haastattelulomakkeeseen (ks. Liite 5.), jossa kysyttiin seuraavaa: Millainen oli oppilaan mielestä kappaleen vaikeustaso? Mikä oli kappaleessa haastavinta ja helpointa? Kuinka usein oppilas harjoitteli kappaletta? Oliko kappaletta mukava soittaa? Mikä oli parasta tai ikävintä kappaleessa? Oliko nuoteista apua kappaletta soittaessa? Tarvitsiko oppilas nuotteja harjoitellessaan? Haastattelun lisäksi tein itse muistiinpanoja soittotuntien jälkeen omista havainnoistani kappaleiden omaksumisesta ja onnistumisesta.

Tutkimus on pääosin toteutettu laadullisen tutkimuksen keinoin tapaustutkimuksena, jossa on myös toimintatutkimuksen piirteitä. Tutkimus ei pyri yleistettävyyteen, vaan pyrkii tuottamaan tietoa siitä, kuinka kappaleet otettiin vastaan juuri näiden oppilaiden kanssa. Toimintatutkimukselle tyypillisesti olin itse osa tutkittavaa kokonaisuutta opettajan roolissa. Haastattelulomake sisältää muutaman määrälliselle tutkimukselle tyypillisen kysymyksen, joissa valitaan paras vaihtoehto useista mahdollisista. Halusin hyödyntää tällaista monimenetelmällisyyttä saadakseni mahdollisimman monipuolisia ja kattavia tuloksia.

Oppilaat harjoittelivat kappaleita kahdesta kolmeen viikkoa ja yhdessä ehdimme katsoa niitä yhdellä tai kahdella pianotunnilla ennen haastattelulomakkeen palauttamista. Välissä oppilailla oli syysloma, mikä saattoi vaikuttaa tuloksiin jonkin verran ainakin harjoittelumäärissä. Tunneilla pyrin parhaani mukaan ohjeistamaan oppilaita ja antamaan vinkkejä harjoittelun sujuvoittamiseksi näin tiiviissä aikataulussa.

Tähtiyötä soitti yhteensä neljä oppilasta, Jäähyväisiä kolme ja Kamelikaravaania kaksi oppilasta. Tähtiyön soittajat olivat iältään 6–9-vuotiaita, jotka olivat soittaneet pianoa 1–10kk. Jäähyväiset sai soittajikseen 9–10-vuotiaita pianoa jo 1–4 vuotta

soittaneet. Kamelikaravaania soitti kaksi 9-vuotiaista, joista toinen oli soittanut pianoa vuoden ja toinen kaksi vuotta.

4.1 Havaintoja soittotunneilta

Tähtiyö kappaleessa minua jännitti eniten, kuinka nuoteitta soittaminen sujuu. Ensimmäisellä tunnilla oppilaat oppivat kappaleen melko nopeasti ja muistivat sen tunnilla hyvin. Jouduin kiinnittämään paljon huomiota siihen, että oppilaan kädet pysyisivät rentona ja eivätkä menisi nyrkkiin. Lisäksi oppilaat käyttivät alkuun turhan paljon voimaa koskettimien painamiseen ja harppoivat eteenpäin hurjan nopealla tempolla.

Toiselle pianotunnille tultaessa osa oppilaista osasi kappaleen ongelmitta ja pystyimme tekemään siihen ”loppuhionnat”. Toiset taas olivat unohtaneet kappaleen kokonaan, mutta pienen muistelun jälkeen pystyivät palauttamaan sen mieleensä. Yhdelle oppilaista oli hankala muistaa kappaletta, joten annoin koemielessä mukaan opettajalle tarkoitetun nuotin, johon teimme lisää muistiinpanoja. Monelle käsien aloituspaikkojen muistaminen oli haasteellista. Viimeistään seuraavalla tunnilla kaikki kuitenkin osasivat kappaleen moitteettomasti.

Jäähyväiset oli helppo omaksua kädet erikseen. Sekvenssinomainen melodia opittiin nopeasti ja vasemman käden sointublokit oli helppo löytää. Kaikkien kanssa kokeilimme myös alkuun pedaalinkäyttöä yhdessä vasemman käden kanssa. Se osoittautui melko haasteelliseksi, mutta osa sai sen jopa ajoittain onnistumaan. Kotiläksynä pedaali oli vaihtoehtoinen.

Käsien yhdistäminen oli kaikille aluksi vaikeaa. Oikean ja vasemman käden erilaiset rytmit sekä ajoittainen sointujen vaihtaminen olivat kaikki yhdessä liikaa. Pilkoimme kappaleen pienempiin osiin ja piirtelimme nuottiin viivoja osoittamaan yhtäaikaaisuudet. Toiselle tunnille tultaessa kappale oli edistynyt hyvin. Jotkut kohdat tuottivat edelleen vaikeuksia ja niitä harjoittelimme tarkemmin. Rytmien rummutus omiin reisiin osoittautui tehokkaaksi harjoitukseksi auttamaan käsien eri rytmien yhdistämistä. Lisäksi harjoittelimme eri dynamiikkojen tuottamista ja niiden

vaihteluja. Viimeisellä tunnilla saimme kappaleet hyvälle mallille vielä pienellä hionnalla.

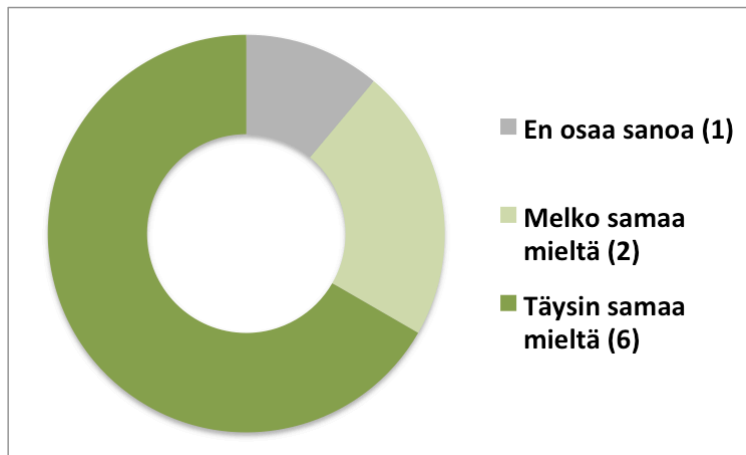
Kamelikaravaanin ensimmäinen rivi oli helppo hahmottaa sekä kädet erikseen että yhdessä. Ongelmia tuotti kappaleen toinen rivi, jossa eksoottinen melodia yhdistyy vaihtuviin kolmisointuihin. Niin kuin etukäteen arvelinkin, haasteellista oli soittaa vasemman käden sointuja. Vahvistimme aikaisemmin mainittujen (ks. s. 14) harjoitusten avulla sormien itsenäisyyttä, mistä oli apua. Lisäksi sointujen soittaminen murrettuna oli hyödyllistä. Toisen rivin melodia oli oppilaille hankala omaksua. Vaikutti siltä, että outo sävelikkö ei aluksi jäänyt heidän mieleensä. Kuitenkin he jaksoivat innolla harjoitella ja olivat innoissaan lopun uudesta jännittävästä rytmistä, triolistista.

Seuraavalla tunnilla edistystä oli havaittavissa. Sointujen soittaminen ja vaihtaminen sujui jo hyvin, mutta sen yhdistäminen melodiaan oli edelleen haastavaa. Harjoittelimme kappaletta pätkissä kädet erikseen ja yhteen, niin pikkuhiljaa se alkoi sujua aina vain paremmin. Lopuksi oppilaat pystyivät soittamaan sujuvasti yhdessä säestyksen kanssa. Yhteissoiton haastavin asia oli saada lopun trioli täysin yhtäaikaiseksi.

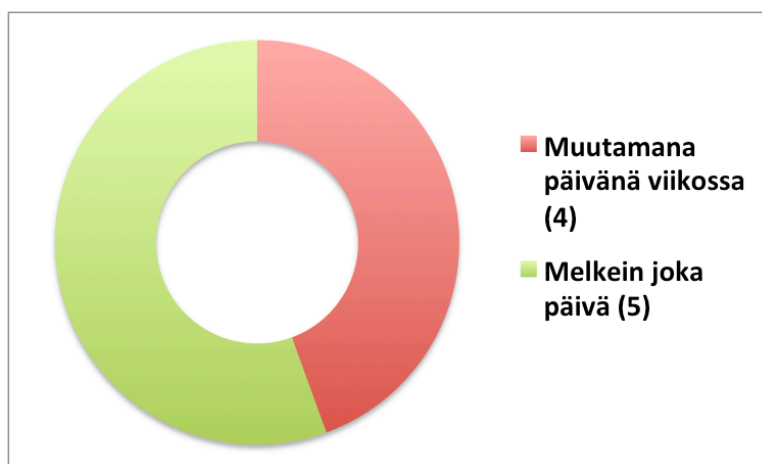
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Soittotunneilla tekemieni havaintojeni perusteella sävellykseni otettiin vastaan hyvin ja oppilaat myös oppivat kappaleet. Innolla odotin, millaista palautetta he itse antaisivat.

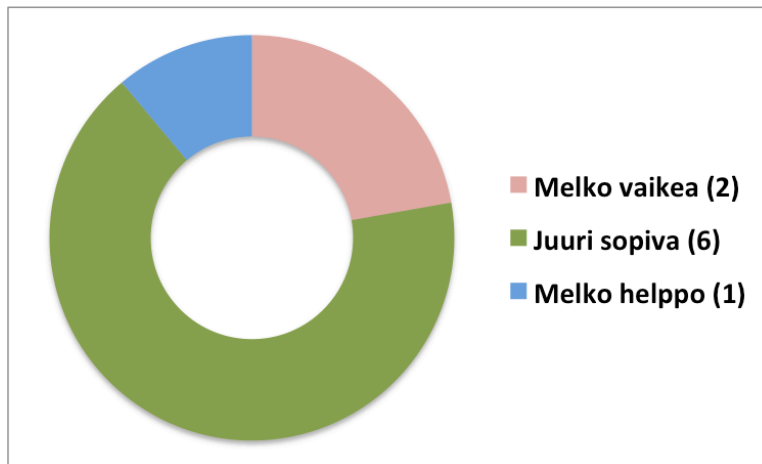
Kun laitoin kaikki vastaukset yhteen, sain seuraavanlaisia tuloksia: Enemmistö oli pitänyt kappaleiden soittamisesta erittäin paljon ja he olivat harjoitelleet ahkerasti, suurin osa melkein joka päivä. Se on hyvä tulos siinäkin mielessä, että osalla oppilaista oli tutkimuksen aikana syysloma. Kappaleiden vaikeustaso koettiin yleisesti juuri sopivaksi. Muutama vastasi kappaleen olleen hieman helppo tai melko vaikea.

Kuvio 4. Kysymys 4. Kappaletta oli mukava soittaa (N=9)

Kuvio 5. Kysymys 3. Kuinka paljon soitit kappaletta? (N=9)

Kuvio 6. Kysymys 1. Soittamani kappaleen vaikeustaso oli minusta (N=9)

5.1. "Se soittaminen kuulosti kivalta"

Tähtiyö –kappaletta soitti yhteensä neljä oppilasta. Vastaajat on koodattu nimillä TÄHTI1, TÄHTI2, TÄHTI3 ja TÄHTI4. TÄHTI1 on 6-vuotias ja hän on soittanut pianoa kolme kuukautta. TÄHTI2 on 8-vuotias ja soittanut piano yhden kuukauden. TÄHTI3 on 9-vuotias, pianoa kaksi kuukautta soittanut ja TÄHTI4 on 8-vuotias, pianoa kymmenen kuukautta soittanut.

Tähtiyö –kappale sai kaikista kolmesta kappaleesta ehkäpä parhaimman palautteen kysymyksen neljä perusteella. Kaikki neljä vastaajaa olivat täysin samaa mieltä siitä, että kappaletta oli mukava soittaa. TÄHTI2 piti kappaletta melko helppona ja muut juuri sopivana. Parasta kappaleessa heidän mielestään oli mm. "kaikki, koska kappale oli tosi ihanan rauhallinen (TÄHTI3)" ja "se, että oppi sen nopeesti (TÄHTI2)".

Se, oliko nuotittomuus hyvä vai huono asia, sai monenlaisia vastauksia. TÄHTI1, joka sai mukaansa opettajalle tarkoitetun nuotin kommentoi, että parasta kappaleessa oli "katsoa nuotteja ja soittaa. Se kuulosti kivalta." Lisäksi hän vastasi, että nuoteista oli hänelle apua, mutta ei tarvinnut niitä harjoitellessa. TÄHTI4 taas kommentoi parasta olleen "soittaa ilman nuotteja" ja hän nautti siitä kun ei tarvinnut katsoa nuotteja. Toisaalta hän kuitenkin vastasi haastavinta olleen "muistaminen, kun ei ollut nuotteja" sekä ikävää oli, "jos ei muistanut, ei voinut tarkistaa menikö oikein!"

Pedaalin käyttämistä kommentoi vain nuorimmainen vastaajista (TÄHTI1). Hän kertoi, että ikävintä kappaleessa oli ”pitää jalkaa pedaalilla, koska se oli vaikeaa”. Muita kommentteja kappaleesta:

- ”Ihanaa, että opin tämän kappaleen, koska tykkään rauhallisista kappaleista <3. (TÄHTI3)”
- ”Sitä oli kiva soittaa perheelle, kavereille ja sukulaisille. Syyslomalla pidin siskon kanssa esityksen mummolassa. (TÄHTI2)”

5.2 ”Kaunis melodia ja soinnut”

Jäähyväiset –kappaleen kolme soittajaa on nimetty seuraavasti: JÄÄ1 on 9-vuotias ja hän on soittanut pianoa yhden vuoden ja kaksi kuukautta. JÄÄ2 ja JÄÄ3 ovat molemmat 10-vuotiaita. JÄÄ2 on soittanut pianoa yhden vuoden ja yhden kuukauden ja JÄÄ3 on soittanut neljä vuotta ja kaksi kuukautta.

Jäähyväiset –kappaleen soittajat pitivät kaikki kappaletta vaikeustasoltaan heille juuri sopivana. Kaikki olivat myös yhtä mieltä siitä, että nuoteista oli heille apua ja he tarvitsivat nuotteja kappaletta harjoitellessa. JÄÄ1 ja JÄÄ2 olivat täysin samaa mieltä siitä, että kappaletta oli mukava soittaa ja JÄÄ3 melko samaa mieltä.

Kappale sai kehuja ”kauniista melodiasta ja soinnuista (JÄÄ1)” ja siitä, ”että sitä oli mukava soittaa (JÄÄ2)”. Kukaan ei maininnut kappaleesta ikäviä puolia, mutta haastavana pidettiin pedaalinkäyttöä (JÄÄ2) sekä vasemman käden sointujen vaihtamista nopeasti (JÄÄ3). Helpoksi oppilaat kokivat oikean käden opettelemisen (JÄÄ2 ja JÄÄ3) sekä rytminpitämisen (JÄÄ1).

5.3. ”Parasta kappaleessa oli aihe”

Kamelikaravaanin kaksi soittajaa ovat molemmat 9-vuotiaita ja heidät on nimetty KAM1 ja KAM2. KAM1 on soittanut pianoa yhden vuoden ja yhden kuukauden. KAM2 on soittanut kaksi vuotta ja kolme kuukautta.

Kamelikaravaanin soittajat pitivät molemmat kappaletta melko vaikeana. Haastavaksi he kokivat soittamisen kahdella kädellä (KAM2) sekä kolmisointujen vaihtamisen

(KAM1). KAM1 piti ikävänä, ”että se kuulosti katkeilevalle”. En ole ihan varma, mitä hän tällä tarkoittaa, mutta ilmeisesti katkeilevuutta kappaleen harjoitusvaiheessa, sillä lopuksi hän kyllä osasi kappaleen sujuvasti. KAM2 vastasi ikävintä olleen ”ei mikään”.

Helpointa kappaleessa oli oppilaiden mukaan ”soittaa yhdellä kädellä (KAM2)” sekä ”ylärivi (KAM1)”. Parhaaksi asioiksi mainittiin ”koko juttu (KAM1)” sekä ”aihe (KAM2)”. Nuottien tarpeellisuus jakoi mielipiteet. KAM1 vastasi tarvitsevänsä nuotteja ja niistä oli hänelle apua kun taas KAM2 ei nuotteja kaipailut.

6 TULOSTEN ANALYYSIÄ

Näiden tulosten perusteella olen tyytyväinen sävellyksieni onnistumiseen.

Kokemukset kappaleiden haastavuudesta eivät päätyneet kumpaankaan äärireunaan, liian vaikea tai liian helppo, mikä on hyvä tulos. Niissä ei siis ollut liikaa tai liian vähän haastetta, mikä olisi voinut tappaa soittomotivaation. Lisäksi ne tukevat instrumentinhallinnan kehitystä ja pianon perustaso 1 –kurssin yleisiä tavoitteita.

Se, että kappaleita oli oppilaiden mielestä mukava soittaa ja he olivat harjoitelleet niitä ahkerasti, kertoo myös onnistumisesta. Kun oppilas on motivoitunut soittamaan kappaletta, luo se edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle sekä musiikin elinikäiselle oppimiselle synnyttäen oppilaassa musiikin harrastamisen ilon. Nämä ovat tärkeitä tavoitteita sekä Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2005) että Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa (2002).

6.1 Sisälle oppilaiden mietteisiin

Tähtiyö –kappaleen kohdalla oppilaiden vastauksissa korostuivat sekä tekniseen osaamiseen että muistamiseen liittyvät teemat. Oppilaat kokivat jotkin tekniset asiat haastavina, mutta toisaalta kokivat niissä onnistumisen miellyttävänä asiana.

Muistaminen oli haaste numero yksi, mutta sen onnistuessa, pidettiin sitä kappaleen helpoimpana asiana. Kappaleen kuulokuva sai jonkin verran kiitosta ja yhdessä vastauksista korostui erityisen suoraan myös tunteiden osuus, kun miellyttävänä asiana koettiin kappaleen rauhallisuus. Kappale viritti siis emotionaalisia mielikuvia.

Jäähyväisten soittajien vastauksissa korostui kappaleen kuulokuvan miellyttävyys. Se, mikä kappaleessa oli haastavinta tai helpointa, liittyi aina jollain tavalla tekniikkaan. Kaikki tarvitsivat nuottikuvaa sekä soitettaessa että harjoitellessa, mutta sen vaikeudesta tai helppoudesta ei tullut mainintoja. Suoraan mielikuviin tai tunteisiin viittaavia vastauksia ei ollut, mutta yleisellä tasolla kerrottiin, että kappaletta oli mukava soittaa.

Kamelikaravaani edellisen kappaleen tapaan koettiin sekä haastavaksi että helpoksi teknisestä näkökulmasta. Mieliäpitemet nuottien tarpeellisuudesta jakaantuivat, mikä liittyy varmasti kappaleen muistettavuuteen. Kappaleen parasta antia oli ilmeisesti aihe, joka herätti ei-musiikillisia mielikuvia.

6.2 Löytyikö salainen ainesosa?

”Mikä on se salainen ainesosa, joka muuttaa kappaleet mieluisaksi soitettavaksi?”

Tämän kysymyksen heitin ilmoille lähtiessäni tekemään tätä opinnäytetyötä.

Tutkimuksesta sain tietoa siitä, mistä oppilaat pitivät tai eivät pitäneet ja mikä oli haastavaa tai helppoa. Lahtisen ja Miettisen (2009) tekemään tutkimukseen verrattuna omat tulokseni olivat hyvinkin samankaltaisia. Merkittävimmäksi mieltymysten suuntaajaksi osoittautuivat mielihyvän tunteet, jota kappaleet soittajassa herättävät. Se, että kappaletta oli yksinkertaisesti kiva soittaa. Tärkeää oli myös kappaleen soitettavuus sekä kappaleen karaktääri ja aihe.

Se salainen ainesosa, joka muuttaa kappaleet mieluisaksi soitettavaksi, on siis oppilaassa heränneet mielihyvän tunteet. Niiden syntymiseen vaikuttaa musiikillinen miellyttävyys, että se kuulostaa kivalta tai kauniilta, sekä kappaleen herättämät erilaiset mielikuvat sekä niiden kautta viriävät tunteet. Nämä yksinään ovat kuitenkin turhia, jos oppilas ei soittaessaan koe onnistumisen elämyksiä. Jos omasta onnistumisesta saatu mielihyvä puuttuu, muuttaa se minkä tahansa kappaleen ”pakkopullaksi”.

6.3 Pientä hiontaa ja neuvoja

Tähtiyö –kappaleen jakautuneet mieliäpitemet nuottien tarpeellisuudesta saivat minut pohtimaan asiaa. Suosittelisin alussa opettelemaan kappaleen kokonaan ilman nuotteja, mutta ennen kotiin lähtöä tutkimaan nuottia oppilaana kanssa ja antamaan sen kotiin mukaan muistamisen helpottamiseksi. Aion jatkaa Jyväskylän yliopistolla musiikkikasvatuksen tutkinto-ohjelmassa kandidaatin tutkielmassa opinnäytetyötäni eteenpäin. Etenkin tämän kappaleen kohdalta haluaisin kehittää muitakin tapoja opiskella ja oppia sitä. Haluaisin etsiä keinoja rohkaista oppilasta vapaasti toteuttamaan itseään oman kokemuksen ja tekemisen kautta ja näin lisätä luovuuden kehittymistä.

Päädyin tekemään pieniä muutoksia Kamelikaravaani –kappaleeseen (ks. Liite 4.). Oppilaan nuottiin lisäsin toiselle riville sointumerkit tukemaan vasemman käden sointujen omaksumista. Lisäksi laitoin loppuun tekstin ”halutessasi voit jättää vasemman käden kolmisoinnuissa keskimmäisen nuotin pois”, mikäli kolmisointujen soittaminen osoittautuu ylivoimaiseksi jollekin oppilaalle. Lisäsin loppuun ritardando –merkin, mikä helpottaa soittajia samaan lopun triolin yhtäaikaaisesti. Opettajan nuotin ulkoasua muokkasin lisäämällä edellisen tahdin toistamista kuvaavat merkit. Tämä tekee opettajan nuotinluvusta hieman huolettomampaa, kun ei ole ”turhia” visuaalisia ärsykeitä.

7 LOPUKSI

Säveltäjä Dmitri Kabalevski (1988, 120) kertoo kirjailija Maxim Gorkin vastanneen seuraavasti kysymykseen, miten lasten kirjoja pitäisi kirjoittaa: ”Samalla tavalla kuin aikuisillekin, mutta vielä paremmin!” Saman ajatuksen voisi siirtää suoraan lapsille säveltämiseen.

Kabalevskin neuvot säveltämisessä lapsille: Jos haluat säveltää lapsille, sinun täytyy olla sekä säveltäjä, kasvatustietäjä että opettaja. Näiden kolmen roolin harmoninen yhteistyö voi tuottaa sävellyksiä, jotka ovat teknisesti tarkoituksenmukaisia, mutta myös taiteellisesti kiinnostavia. Huomioon on myös otettava lasten psykologia unohtamatta lasten omia mielenkiinnon kohteita. Sinun on opittava tuntemaan lapsi ja hänen ajatusmaailmaansa sekä instrumentin hallintaan tarvittavaa tekniikka. Soittajalla on vain kymmenen pientä sormea, eivät vielä niin taitavat ja vahvat. (Kabalevski 1988, 120–121.)

Kuuluisan säveltäjän neuvot ovat edelleen ajankohtaisia. Pedagogista musiikkia säveltävän tulisi kokonaisvaltaisesti ymmärtää instrumenttiansa, sen opettamista sekä lasta. Uskon, että tämän hetkinen musiikkipedagoginkoulutus antaa hyvät valmiudet pedagogiseen säveltämiseen. Lisäksi pienikin kokemus käytännön opetustyöstä on kullannarvoista. Taiteellisen toteutuksen suhteen jokainen voi päästää oman mielikuvituksensa valloilleen.

Tärkein neuvoni toisille pedagogisen musiikin säveltämistä aloitteleville on luottaa omaan vaistoonsa. Mieti, millaisista kappaleista lapset ovat aikaisemmin innostuneet. Millaisia haasteita heillä on ollut perustekniikan omaksumisessa? Ennen kaikkea: älä ota itseäsi liian vakavasti. Uskalla säveltäessäsi heittäytyä lasten maailmaan ja olla vähän lapsellinen. Leiki ja nauti!

LÄHTEET

- Ahonen, R., Rouhe, T., Uusitalo, H., & Nordgren, E. 2002. Lukutunti pienelle pianistille. uud. p. Helsinki: F-Kustannus.
- Autio, T., Nenonen, P., & Louhiala, L. 2007. Liiku ja leiki. Motorisia perusharjoitteita lapsille. 5. p. painos. Lahti: VK-kustannus.
- Bagdasarova-Karhunen, M. 2010. Pedaalikirja. Pedaalinkäytön perusteet pianonsoittajille. Toim. R. Pietilä ja E. Mäntyranta. Tallinna: Printall.
- Bojner-Horwitz, E. & Bojner, G. 2007. Mielihyvää musiikista. Suom. S. Salonen. Helsinki : WSOY.
- Ekholm, A. 2009. Pikkupianistin motorinen kehitys ja sen tukeminen. Motorisia harjoituksia 4–7-vuotiaille aloitteleville pianisteille. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma. Viitattu 09.11.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200912147817>.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piironen, A., & Mäkinen, L. 1994. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip hoi, musisoi! Käsikirja. 2. painos. Espoo: Fazer Musiikki.
- Hyry-Beihammer, E. K., Joukamo-Ampuja, E., Juntunen, M., Kymäläinen, H., & Leppänen, T. 2013. Instrumenttiopettaja oppilaan kokonaisvaltaisen muusikkouden kehittäjänä. Teoksessa Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. Toim. M. Juntunen, H. M. Nikkanen & H. Westerlund. Jyväskylä : PS-Kustannus, 150–182.
- Jääskeläinen, K., & Kantala, J. 2001. Vivo piano. Alkeiskirja. 1. uud. p. painos. Helsinki: Otava.
- Junttu, K. 2009. Pianojumppa. Tohtorintyön www-sivusto. Viitattu 11.11.2014. <http://www.junttu.net/d/pianojumppa/jumppaa.html>.
- Kabalevski, D. 1988. Music and education. A composer writes about musical education. London: Jessica Kingsley: Unesco.
- Kianto, M. 1994. Matka pianon soittamiseen. Kirja pianonsoiton ja pianopedagogiikan opettajille ja opiskelijoille. Helsinki: Otava.
- Lahtinen, P., & Miettinen, R. 2009. Arjen ihmeet. Oppilaan itsearvioinnin hyödyntäminen soitonopetuksessa. Teoksessa MusTaa valkoisella. Kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta. Toim. K. Hannula, & T. Rautio. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä : Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 92–105.
- Paananen, P. 2009. Musiikillinen kyky, kehitysvaiheet ja yksilöllisyys. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen Toim. J. Louhivuori, P. Paananen & L. Väkevä. Jyväskylä: Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME, 139–155.
- Paananen, P. 1997. Lapsen älyllinen kehitys ja musiikin keksiminen. Lisensiaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto, musiikinlaitos. Viitattu 10.11.2014. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-1997734834>.

- Pianonsoiton tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet. 2005. Suomen musiikkioppilaitosten liitto. Viitattu 16.11.2014.
<http://www.musicedu.fi/easydata/customers/musop/files/tasosuoritukset/suomi/piano2005.pdf>.
- Saari, A., Sarmanto-Neuvonen, & Ranta, M. 2002. Suomalainen pianokoulu. Alkusoitto. Uud. laitos. painos. Porvoo: WSOY.
- Saarikallio, S. 2013. Musiikki on kokemuslaji. Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2012: 12. Opetushallitus. Toim. P. Jordan-Kilki, E. Kauppinen & E. Viitasalo-Korolainen. Helsinki: Opetushallitus, 37–45.
- Salakka, T. 2013. Irti nuoteista. Johdanto nuotittomaan musisoimiseen. Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Oppaat ja käsikirjat 2012: 12. Opetushallitus. Toim. P. Jordan-Kilki, E. Kauppinen & E. Viitasalo-Korolainen. Helsinki: Opetushallitus, 114–122.
- Söder, S. 2004. Musiikin virittämät mielikuvat viisivuotiailla musiikkileikkikoululaisilla. Progradutyö. Jyväskylän yliopisto, musiikin laitos. Viitattu 16.11.2014.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-2004941855>.
- Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002. 2002. Opetushallitus. Viitattu 16.11.2014.
http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf.
- Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005. 2005. Opetushallitus. Viitattu 16.11.2014.
http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf.
- Äikäs, S. 2004. Pedagogista musiikkia etsimässä. Oman sävellystyön analysointia pedagogisesta näkökulmasta. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu, opettajan pedagogiset opinnot musiikin ja tanssin alalla.

LIITTEET

Liite 1. Tähtiyö

Tähtiyö

Reetta Nieminen

Andante

"Kolmoset ja kaksoset"
alimmat

"Kolmoset ja kaksoset"
ylimmät

p

Red.

"Kolmoset"

9

"Kaksoset"

13

*

Liite 2. Jäähyväiset

Jäähyväiset

Reetta Nieminen

Allegretto

13

mf *mp* *p*

Red. _____

Liite 3. Kamelikaravaani partituuri, alkuperäinen versio

Kamelikaravaani

Reetta Nieminen

[illegible]

Copyright © Reetta Nieminen

Liite 4. Kamelikaravaani stemmat, paranneltu versio

Kamelikaravaani

Reetta Nieminen

Allegretto

1. Pno

8va

1.x *mp*
2.x *mf*

9

f E Dm Dm E E Dm Dm E

rit.

Halutessasi voit jättää vasemman käden kolmisoinnuissa keskimmäisen nuotin pois.

Kamelikaravaani

Reetta Nieminen

Allegretto

2. Pno

1.x *mp*
2.x *mf*

8

E Dm Dm

12

E E Dm Dm 3 E

rit.

Liite 5. Haastattelulomake

Haastattelulomake

Reetta Nieminen 2014
JAMK Opinnäytetyö/
JYU Kandidaatintutkielma

Minkä ikäinen olet? _____ -vuotias

Kauanko olet soittanut pianoa?

_____ vuotta	_____ kuukautta
--------------	-----------------

Kappale, jota soittit soittotunnilla:

1. Ympyröi sopivin vaihtoehto

Soittamani kappaleen vaikeustaso oli minusta:

1	2	3	4	5
Liian vaikea	Melko vaikea	Juuri sopiva	Melko helppo	Liian helppo

2. Jatka lauseita

Kappaleessa oli haastavinta

_____

Kappaleessa oli helpointa

_____

3. Ympyröi sopivin vaihtoehto

Kuinka paljon soittit kappaletta?

1	2	3	4
Kerran viikossa	Muutamana päivänä viikossa	Melkein joka päivä	Joka päivä

4. Ympyröi sopivin vaihtoehto

Kappaletta oli mukava soittaa:

1	2	3	4	5
Täysin eri mieltä	Melko eri mieltä	En osaa sanoa	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä

Haastattelulomake

Reetta Nieminen 2014
JAMK Opinnäytetyö/
JYU Kandidaatintutkielma

5. Jatka lauseita

Parasta kappaleesta oli

Ikävintä kappaleesta oli

---

6. Vastaa seuraaviin väittämiin VAIN, mikäli sinulla oli kappaleesta nuotit**Ympyröi sopivin vaihtoehto**

Nuoteista on minulle apua

Kyllä	Ei
-------	----

Tarvitsen nuotteja kappaletta harjoitellessa

Kyllä	Ei
-------	----

7. Voit halutessasi kirjoittaa tähän muita kommentteja tai mielipiteitä kappaleesta ja sen harjoittelusta

---

Tällä allekirjoituksella annan suostumukseni siihen, että haastattelun tuloksia voidaan käyttää tutkimuksessa liittyen Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön sekä Jyväskylän yliopiston kandidaatintutkielmaan. Vastauksia voidaan julkaista nimettömänä anonymiteettiä noudattaen.

Huoltajan allekirjoitus